

Usnesení velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 22. 09. 2021, sp. zn. 15 Tdo 525/2021, ECLI:CZ:NS:2021:15.TDO.525.2021.1

Číslo: 7/2022

Právní věta:

I. Pokud senát trestního kolegia Nejvyššího soudu dospěje při svém rozhodování k právnímu názoru, který je odlišný od právního názoru zaujatého v dřívějším rozhodnutí senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu, postoupí věc podle § 20 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů, k rozhodnutí velkému senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu, který je k takovému rozhodnutí příslušný, nebyla-li věc dosud řešena ve stanovisku pléna nebo některého z kolegií Nejvyššího soudu.

II. Přečinu porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku podle § 227 tr. zákoníku se nedopustí ten, kdo uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje v seznamu majetku podle § 104 odst. 1 písm. a) nebo § 392 odst. 1 písm. a) zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), ve znění pozdějších předpisů. Přečin porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku lze v insolvenčním řízení spáchat jen ve vztahu k prohlášení o majetku podle § 214 až § 216 insolvenčního zákona.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 22.09.2021

Spisová značka: 15 Tdo 525/2021

Číslo rozhodnutí: 7

Číslo sešitu: 2

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku, Postoupení věci velkému senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu

Předpisy: § 20 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů § 227 tr. zákoníku

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud z podnětu dovolání obviněné M. H. podle § 265k odst. 1 tr. ř. v celém rozsahu zrušil ohledně obviněné M. H. a za použití § 265k odst. 2 a § 261 tr. ř. i ohledně obviněného K. A. H. usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 9. 12. 2020, č. j. 12 To 201/2020-530, a rozsudek

Okresního soudu v Kolíně ze dne 16. 9. 2020, č. j. 4 T 22/2020-494, a za použití § 265k odst. 2 a § 261 tr. ř. ohledně obviněné N. V. zrušil usnesení Okresního soudu v Kolíně ze dne 16. 9. 2020, č. j. 4 T 22/2020-492, které téhož dne nabylo právní moci. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil také další rozhodnutí obsahově navazující na zrušená rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. pak Nejvyšší soud přikázal Okresnímu soudu v Kolíně, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

I.

Rozhodnutí soudů nižších stupňů

1. Rozsudkem Okresního soudu v Kolíně ze dne 16. 9. 2020, sp. zn. 4 T 22/2020, byla obviněná M. H. uznána vinnou pomocí k přečinu porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku podle § 24 odst. 1 písm. c) a § 227 tr. zákoníku. Za to jí byl podle § 227 tr. zákoníku uložen trest odnětí svobody v trvání 8 měsíců, jehož výkon jí byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 18 měsíců. Tímto rozsudkem byl uznán vinným také obviněný K. A. H., a to pro návod podle § 24 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku k uvedenému trestnému činu. Ohledně spoluobviněné N. V. soud prvního stupně v hlavním líčení svým usnesením ze dne 16. 9. 2020, sp. zn. 4 T 22/2020, které téhož dne nabylo právní moci, podle § 307 odst. 1 tr. ř. podmíněně zastavil trestní stíhání pro skutek uvedený v obžalobě (zkušební dobu stanovil na 12 měsíců).

2. Uvedené pomoci k trestnému činu se obviněná M. H. podle rozsudku soudu prvního stupně dopustila (zjednodušeně uvedeno) tak, že po předchozí domluvě s obviněnou N. V. pro účely podání návrhu na oddlužení s ní jménem občanského sdružení D. podepsala fiktivní pracovní smlouvu, aby tak N. V. mohla doložit budoucí příjem a splnila podmínky pro povolení oddlužení, ač obě současně věděly, že obviněná N. V. nebude u občanského sdružení D. fakticky zaměstnána a nebude pro ně vykonávat žádné práce. Následně mezi lety 2013 a 2017 postupně obviněný K. A. H., který v obou obviněných vyvolal uvedený nápad, podal za N. V. ke Krajskému soudu v Praze celkem 4 návrhy na povolení oddlužení dlužníka - N. V. Všichni přitom věděli, že zmíněná fiktivní pracovní smlouva bude předložena společně s návrhy na povolení oddlužení v řízení před soudem. Poslední návrh na povolení oddlužení byl soudem akceptován a N. V. bylo na základě nepravdivých dokladů schváleno oddlužení formou splátek.

3. Proti rozsudku soudu prvního stupně podali obvinění M. H. a K. A. H. odvolání, o nichž rozhodl Krajský soud v Praze usnesením ze dne 9. 12. 2020, sp. zn. 12 To 201/2020, tak, že je podle § 256 tr. ř. zamítl jako nedůvodná.

II.

Dovolání obviněné M. H.

4. Obviněná podala proti uvedenému usnesení Krajského soudu v Praze prostřednictvím své obhájkyň dovolání z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., neboť měla za to, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku.

5. Obviněná nejprve zrekapitulovala dosavadní průběh řízení. Podle jejího názoru spočívají rozhodnutí soudů nižších stupňů na nesprávném právním posouzení skutku a jiném nesprávném hmotně právním posouzení, zejména pokud jde o protiprávnost jejího jednání. Namítla, že soudy nižších stupňů dospěly k nesprávnému závěru o vině v případě skutku, který byl soudem prvního stupně kvalifikován jako účastenství ve formě pomoci k přečinu porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku podle § 24 odst. 1 písm. c) a § 227 tr. zákoníku. Obviněná vyjádřila přesvědčení, že uzavřením pracovní smlouvy s N. V. nemohlo dojít k zastření pravé majetkové situace pro účely povolení oddlužení a věřitelé nebyli zkráceni v přímé souvislosti s uzavřenou pracovní smlouvou. Soud prvního stupně také vadně dovodil úmyslné zavinění obviněné, neboť neměla úmysl obcházet

podmínky insolvenčního řízení a nedošlo ke zkrácení věřitelů. Existoval zde totiž dostatek finančních prostředků na pokrytí měsíčních splátek pro oddlužení, byť nemusely pocházet z pracovního poměru, za což obviněná nemohla odpovídat. Soudy nižších stupňů nezohlednily prohlášení N. V. týkající se trvání pracovního poměru, učiněné na schůzi věřitelů u Krajského soudu v Praze, a potvrzení vystavené Všeobecnou zdravotní pojišťovnou České republiky, že pracovní poměr prokazatelně trval. V tomto směru obviněná odkázala na usnesení Městského soudu v Praze ze dne 12. 9. 2001, sp. zn. 7 To 337/2001, podle kterého sdělení nepravdivých údajů o tom, zda a od koho pobírá obviněný mzdu nebo jiný pravidelný příjem, u kterého peněžního ústavu má účet a jaké je číslo tohoto účtu, učiněné na základě výzvy soudu podle § 260 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů (a to v tehdy účinném znění; dále ve zkratce jen „o. s. ř.“ pro nyní platné a účinné znění), není prohlášením o majetku, a proto takovým sdělením nepravdivých údajů obviněný nenaplnuje skutkovou podstatu trestného činu podle § 256 odst. 1 písm. d) zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona, ve znění pozdějších předpisů (dále ve zkratce jen „tr. zák.“).

6. Podle obviněné její jednání není společensky škodlivé, neboť podepsáním pracovní smlouvy nebyla naplněna skutková podstata žádného trestného činu. Obviněná pouze poskytla zaměstnání N. V. a nebylo prokázáno, že by se nějak podílela na podání insolvenčních návrhů za N. V. Tento fakt potvrdil i obviněný K. A. H. Proto měla být v plném rozsahu zproštěna obžaloby.

7. Obviněná s ohledem na výše uvedené navrhla, aby Nejvyšší soud vyhověl jejímu dovolání a zrušil rozhodnutí soudů obou nižších stupňů a aby poté věc přikázal soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí. Následně též vyjádřila souhlas s projednáním dovolání v neveřejném zasedání.

III.

Vyjádření k dovolání

8. Dovolání obviněné bylo zasláno nejvyššímu státnímu zástupci, který se k němu vyjádřil prostřednictvím státního zástupce Nejvyššího státního zastupitelství. Podle názoru státního zástupce námitky obviněné v podstatné části neodpovídají uplatněnému dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., protože ten nemůže být naplněn námitkami, které představují polemiku se skutkovými zjištěními soudů, se způsobem hodnocení důkazů nebo s postupem při provádění důkazů apod. Obviněná ve svém dovolání předkládá vlastní verzi skutkového děje a snaží se o prosazení takových skutkových okolností, které by negovaly její podíl na spáchání trestného činu v souvislosti s insolvenčním řízením vedeným proti N. V. Dílem šlo také o opakování námitek, jimiž se už soudy nižších stupňů v předchozích řízeních zabývaly.

9. S jistou mírou tolerance by podle státního zástupce bylo možno formálně podřadit pod uplatněný dovolací důvod ty námitky obviněné, které se vztahovaly k účastenství ve formě pomoci podle § 24 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku k přečinu porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku podle § 227 tr. zákoníku, avšak při respektování skutkového děje zjištěného soudem prvního stupně. Jejich opodstatněnost však státní zástupce neshledal. Ustanovení § 227 tr. zákoníku sankcionuje nesplnění nebo nikoli řádné splnění zákonem uložené povinnosti určitých osob, aby soud či jiný orgán veřejné moci mohl řádně zjistit jejich majetkové poměry. Ve vztahu k prohlášení o majetku v rámci insolvenčního řízení, resp. k podání návrhu na povolení oddlužení, poukázal státní zástupce na odůvodnění usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 6. 2015, sen. zn. [29 NSČR 47/2013](#), publikovaného pod č. 24/2016 Sb. rozh. obč., z něhož mimo jiné vyplývá, že jednou z nejdůležitějších povinností dlužníka podávajícího insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení je připojit k insolvenčnímu návrhu seznam svého majetku obsahující všechny předepsané náležitosti. Státní zástupce konstatoval, že význam, jaký má splnění této povinnosti pro insolvenční řízení, je zdůrazněn i požadavkem, aby se dlužník tzv. osobně zaručil za správnost a úplnost takového seznamu tím, že jej podepíše a výslovně uvede, že seznam majetku je správný a úplný. Úmyslné porušení této povinnosti

je podle státního zástupce sankcionováno též normami trestního práva. Při předpokládaném zásahu do majetkových práv věřitelů, k němuž dochází v důsledku podání insolvenčního návrhu, je třeba mít k dispozici úplné, nezkreslené a pravdivé informace od dlužníka, který je soudu stvrzuje.

10. Dále státní zástupce uvedl k námitkám obviněné o omezeném významu jejího podílu na podání insolvenčních návrhů, že k trestnosti účastníka na trestném činu jiného ve formě pomoci podle § 24 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku se nevyžaduje, aby svým jednáním naplnil všechny zákonné znaky skutkové podstaty trestného činu spáchaného hlavním pachatelem, k němuž pomoc směřovala. Podstatné je, aby pomocník přispěl ke spáchání úmyslného trestného činu hlavního pachatele, a státní zástupce odkázal také na rozhodnutí pod č. [35/2020](#) Sb. rozh. tr. Jestliže obviněná podepsala s dlužnicí (jako hlavní pachatelkou) N. V. fiktivní pracovní smlouvu vztahující se k jejímu zaměstnání v občanském sdružení D. jako její zástupkyně, resp. jednatelka, za účelem jejího předložení v rámci insolvenčního řízení před Krajským soudem v Praze, jak vyplývá z dostupného materiálu, vykazovalo toto jednání znaky pomoci. Smysl fiktivní pracovní smlouvy lze vyložit jako uzavření vztahu, jehož obsah následně nebyl naplňován po právu. Předstíral se potenciál výplaty mezd ze zaměstnání, tedy majetková situace dlužníka, která předepsaným způsobem neodpovídala skutečnosti. Tímto byla mařena možnost soudu náležitě ji zjistit. Případná oznámení o trvání pracovního poměru např. Všeobecné zdravotní pojišťovny České republiky mohla znamenat pouhé deklarování administrativního stavu vzniklého v návaznosti na předložení fiktivní pracovní smlouvy. Státní zástupce odmítl námitky obviněné, kterými brojila proti způsobení následků, resp. poškození věřitelů. Ty rovněž neobstály potud, pokud skutková podstata přečinu porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku podle § 227 tr. zákoníku je vybudována jako tzv. abstraktně ohrožovací delikt. K jeho dokonání se nevyžaduje materiální výsledek, škodlivý následek nebo účinek. Ve shodě s názorem vysloveným v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2020, sp. zn. [5 Tdo 294/2020](#), není nutné, aby došlo ke zmaření uspokojení pohledávky věřitele dlužníka ani k jakékoli jiné škodě na cizím majetku.

11. Státní zástupce z uvedených důvodů uzavřel, že ty námitky obviněné, které byly částečně podřaditelné pod uplatněný dovolací důvod, jsou neopodstatněné. Proto navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl dovolání obviněné jako zjevně neopodstatněné.

12. Vyjádření státního zástupce bylo zasláno k případné replice obviněné, která tohoto práva nevyužila.

IV.

Postoupení věci velkému senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu

13. Trestní věci obviněné M. H. se původně zabýval senát č. 5 trestního kolegia Nejvyššího soudu (dále též jen „senát č. 5“), jemuž byla věc přidělena k rozhodnutí podle rozvrhu práce Nejvyššího soudu. Tento senát svým usnesením ze dne 28. 4. 2021, sp. zn. [5 Tdo 300/2021](#), rozhodl podle § 20 odst. 1, 2 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů (dále ve zkratce jen „ZSS“ nebo „zákon o soudech a soudcích“), o postoupení věci velkému senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu (dále též jen „velký senát trestního kolegia“ nebo „velký senát“). Senát č. 5 totiž dospěl k závěru, že porušením povinnosti uvést pravdivé údaje v insolvenčním návrhu spojeném s návrhem na povolení oddlužení podle § 104 odst. 1 písm. a) a § 392 odst. 1 písm. a) zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „insolvenční zákon“), nemůže být spáchán přečin porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku podle § 227 tr. zákoníku, jak to dříve uvedl v odůvodnění svého usnesení jiný senát Nejvyššího soudu (senát č. 29 občanskoprávního a obchodního kolegia), a to konkrétně v odůvodnění usnesení ze dne 17. 6. 2015, sen. zn. [29 NSČR 47/2013](#), které bylo poté publikováno pod č. 24/2016 Sb. rozh. obč.

14. Senát č. 5 pak obsáhle pod body 17. až 39. svého usnesení zdůvodnil svůj názor, proč v uvedeném případě nejde o prohlášení o majetku ve smyslu § 227 tr. zákoníku, stejně tak vysvětlil i zvolený procesní postup, proč věc předkládá velkému senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu. V tomto směru lze odkázat jak na uvedené usnesení senátu č. 5, tak i na další pasáže odůvodnění tohoto rozhodnutí velkého senátu, protože argumentaci předloženou senátem č. 5 akceptoval jako správnou i velký senát trestního kolegia a použil ji v tomto rozhodnutí.

V.

Posouzení důvodnosti dovolání

a) Obecná východiska

15. Velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu nejprve zjistil, že jsou splněny všechny formální podmínky pro konání dovolacího řízení, a zabýval se otázkou povahy a opodstatněnosti dovolacích námitek obviněné ve vztahu k uplatněnému dovolacímu důvodu.

16. Dovolání je svou povahou mimořádným opravným prostředkem, který na rozdíl od odvolání není možné podat z jakéhokoli důvodu, ale jen z některého z taxativně vymezených důvodů podle § 265b odst. 1 písm. a) až l) tr. ř., resp. podle § 265b odst. 2 tr. ř. Podání dovolání z jiného důvodu je vyloučeno. Přitom nestačí, aby zákonný dovolací důvod byl jen formálně deklarován, ale je třeba, aby mu námitky dovolatele také svým obsahem odpovídaly.

17. Obviněná M. H. uplatnila dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., pro který je možno dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo na jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Jde tedy o nesprávný výklad a použití norem trestního práva hmotného, případně na něj navazujících hmotně právních norem jiných právních odvětví. Podstatou je vadné uplatnění příslušných ustanovení hmotného práva na skutkový stav zjištěný soudem prvního a druhého stupně. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je dán zejména tehdy, jestliže skutek, pro který byl obviněný stíhán a odsouzen, vykazuje znaky jiného trestného činu, než jaký v něm spatřovaly soudy nižších stupňů, anebo nenaplnuje znaky žádného trestného činu. Tento dovolací důvod ovšem nespočívá v případném procesním pochybení soudů nižších stupňů ani v tom, že se dovolatel sice domáhá použití norem hmotného práva, ale na takový skutek, k němuž dospěl vlastní interpretací provedených důkazů, které soudy prvního a druhého stupně vyhodnotily odlišně od názoru dovolatele. Dovolání s poukazem na citovaný důvod tudíž nemůže být založeno na námitkách proti tomu, jak soudy hodnotily důkazy, jaká skutková zjištění z nich vyvodily, jak postupovaly při provádění důkazů, v jakém rozsahu provedly dokazování apod. Dovolání je koncipováno jako mimořádný opravný prostředek, a je tudíž určeno k nápravě pouze závažných právních vad pravomocných rozhodnutí.

18. Ve skutečnosti ale měla obviněná na mysli spíše dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. v jeho druhé alternativě, neboť se domáhala přezkumu rozhodnutí odvolacího soudu, který svým usnesením rozhodl o zamítnutí odvolání proti odsuzujícímu rozsudku soudu prvního stupně, tj. proti rozsudku uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) tr. ř., přestože byl podle jejího přesvědčení v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Toto pochybení by ovšem samo o sobě nemohlo být důvodem pro odmítnutí dovolání obviněné.

19. Dále je vhodné připomenout, že v trestních věcech rozhodují o dovoláních senáty trestního kolegia Nejvyššího soudu v souladu se stanoveným rozvrhem práce pro dané období. Pokud podle § 20 odst. 1 ZSS dospěje senát Nejvyššího soudu při svém rozhodování k právnímu názoru, který je odlišný od právního názoru již vyjádřeného v rozhodnutí Nejvyššího soudu, postoupí věc k rozhodnutí velkému senátu příslušného kolegia. Senát trestního kolegia postupuje věc k rozhodnutí velkému senátu trestního kolegia (senátu č. 15), senát občanskoprávního a obchodního kolegia pak velkému

senátu tohoto kolegia (senát č. 31). Zákon o soudech a soudcích ani jiné právní předpisy (a v návaznosti na to ani rozvrh práce Nejvyššího soudu) nepočítají se žádným tzv. konfliktním senátem, který by rozhodoval v konkrétním případě, pokud senát jednoho kolegia se chce odchýlit od právního názoru vyjádřeného v rozhodnutí senátu jiného kolegia. Proto je třeba užít úpravy obecné, podle níž senát trestního kolegia může věc předložit pouze velkému senátu trestního kolegia, byť se chce odchýlit od právního názoru zaujatého v rozhodnutí senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu. Nyní posuzovaná otázka zároveň dosud nebyla řešena ve stanovisku Nejvyššího soudu (viz § 20 odst. 3 ZSS *a contrario*), a to ani některého z kolegií ani pléna Nejvyššího soudu (viz § 14 odst. 3 a § 21 odst. 1, 2 ZSS). Z uvedených důvodů je k projednání této věci příslušný velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu.

b) K vlastním námitkám obviněné

20. Jak bylo uvedeno, obviněná M. H. napadla svým dovoláním usnesení odvolacího soudu, jímž bylo zamítnuto její odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně. Obviněná zčásti zpochybňovala skutková zjištění soudu prvního stupně a v tomto směru její námitky zásadně neodpovídaly uplatněnému, avšak ani žádnému jinému dovolacímu důvodu, jak též správně poukázal ve svém vyjádření k dovolání státní zástupce. Nicméně zčásti obviněná zpochybnila to, že by vůbec byly naplněny znaky skutkové podstaty přečinu porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku podle § 227 tr. zákoníku, na němž se měla účastnit. Je sice pravdou, že příliš nerozlišovala mezi pachatelstvím a účastenstvím jako formou trestné součinnosti, jak poukazoval státní zástupce, přesto však (byť s poněkud odlišnou argumentací) vytkla, že nedošlo k učinění nepravdivého prohlášení o majetku, resp. že označené jednání nebylo protiprávní a postižitelné prostředky trestního práva. V tomto směru je třeba se zabývat námitkami obviněné.

21. Přečinu porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku podle § 227 tr. zákoníku (v nyní účinném znění) se dopustí, kdo „v řízení před soudem nebo jiným orgánem veřejné moci odmítne splnit zákonnou povinnost učinit prohlášení o majetku nebo se takové povinnosti vyhýbá nebo v takovém prohlášení uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje“. Novelizací provedenou zákonem č. 55/2017 Sb. s účinností od 18. 3. 2017 přitom bylo nahrazeno původní sousloví „zákonnou povinnost učinit prohlášení o svém majetku nebo o majetku právnické osoby, za kterou je oprávněn jednat“, souslovím „zákonnou povinnost učinit prohlášení o majetku“, nicméně z hlediska obsahového ve vztahu k nyní řešenému problému je tato změna bez významu. V daném případě byla za pachatelku označena N. V., přičemž trestní stíhání vedené proti ní bylo podle § 307 odst. 1 tr. ř. podmíněně zastaveno. Obviněná N. V. se měla dopustit uvedeného přečinu v jeho třetí alternativě, tj. měla v řízení před soudem uvést v prohlášení o majetku nepravdivé nebo (sic!) hrubě zkreslené údaje. Obviněná M. H. jí měla umožnit spáchat tento čin ve smyslu § 24 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku (aniž by v právní větě byla tato pomoc podle uvedeného ustanovení specifikována některou z demonstrativně vypočtených alternativ), a to tím, že s ní jménem občanského sdružení D. sjednala fiktivní pracovní smlouvu. Obviněný K. A. H. je k tomu měl navést ve smyslu § 24 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku.

22. Jak již vysvětlil státní zástupce ve svém vyjádření k dovolání, postup soudů nižších stupňů, které v nepravdivé deklaraci o majetku, resp. o příjmech a zaměstnavateli, v insolvenčním návrhu spojeném s návrhem na povolení oddlužení podle § 104 odst. 1 písm. a) a § 392 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona spatřovaly znaky přečinu porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku podle § 227 tr. zákoníku, odpovídal názoru obsaženému v odůvodnění usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 6. 2015, sen. zn. [29 NSČR 47/2013](#), publikovaného pod č. 24/2016 Sb. rozh. obč. Podle odůvodnění tohoto rozhodnutí je jednou z nejdůležitějších povinností dlužníka podávajícího insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení připojit k insolvenčnímu návrhu seznam svého majetku [§ 104 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona] obsahující všechny předepsané náležitosti (§ 104 odst. 2 insolvenčního zákona). Význam, jaký má splnění této povinnosti pro

insolvenční řízení, je zdůrazněn i požadavkem, aby se dlužník tzv. osobně zaručil za správnost a úplnost takového seznamu tím, že jej podepíše a výslovně uvede, že seznam majetku je správný a úplný (§ 104 odst. 4 insolvenčního zákona). Úmyslné porušení zmíněné povinnosti dlužníkem spočívající v tom, že dlužník odmítne splnit tuto povinnost, vyhýbá se jejímu splnění nebo v seznamu majetku uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje, je podle uvedeného rozhodnutí sankcionováno též normami trestního práva, a to jako přečin porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku podle § 227 tr. zákoníku. Neuvede-li dlužník v seznamu svého majetku podstatnou část svého majetku, je to (ve shodě se závěry obsaženými především v rozhodnutí pod č. [86/2013](#) Sb. rozh. obč.) podkladem pro závěr, že dosavadní výsledky řízení dokládají lehkomyšlný nebo nedbalý přístup dlužníka k plnění povinností v insolvenčním řízení [§ 395 odst. 2 písm. b) insolvenčního zákona]. Kdyby se prokázalo, že se tak stalo úmyslně, bylo by již na tomto základě možné důvodně předpokládat, že dlužník sleduje podáním návrhu na oddlužení nepoctivý záměr [§ 395 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona].

23. Velký senát trestního kolegia (ve shodě se senátem č. 5) ovšem z důvodů dále rozvedených dospěl k jinému závěru. V ustanovení § 104 insolvenčního zákona jsou upraveny náležitosti tzv. dlužnického insolvenčního návrhu a jeho přílohy. Jednou z těchto příloh je též v § 104 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona uvedený seznam vlastního majetku dlužníka, jehož náležitosti jsou blíže specifikovány v § 104 odst. 2 insolvenčního zákona. Je sice pravdou, že zde dlužník svým podpisem stvrzuje správnost svého podání včetně jeho příloh, nicméně jde „jen“ o podání dlužníka, které činí z vlastní vůle, bez předchozí ingerence orgánu veřejné moci a bez poučení o případných následcích řádného nesplnění uvedené zákonné povinnosti. Navíc ani samotný insolvenční zákon neoznačuje tento seznam majetku, který je povinnou přílohou insolvenčního návrhu, výslovně jako „prohlášení o majetku“, což je *terminus technicus* užívaný v § 227 tr. zákoníku (a ve spojitosti s tím, jak bude níže poukázáno, i v dalších právních předpisech, včetně samotného insolvenčního zákona). Ve své podstatě platí totéž i o přílohách návrhu na oddlužení podle § 392 insolvenčního zákona, zejména pak o seznamu majetku ve smyslu § 392 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona (takový návrh, jako tomu bylo v daném případě, se podle § 391 odst. 3 insolvenčního zákona podává na formuláři).

24. Přitom uvedené slovní spojení „prohlášení o majetku“ zná i samotný insolvenční zákon, který jej užívá ve svých ustanoveních § 214 až § 216. Tento institut se též v řadě ohledů zdatelně odlišuje od předložení (pouhého) seznamu majetku dlužníkem spolu s insolvenčním návrhem. Podle § 214 insolvenčního zákona je to insolvenční soud, který na návrh insolvenčního správce nebo věřitelského výboru je oprávněn předvolat dlužníka nebo osoby jednající za dlužníka k výslechu a vyzvat je k „prohlášení o majetku“. Předvolání k prohlášení o majetku pak musí obsahovat účel výslechu a především i poučení o následcích odmítnutí prohlášení nebo uvedení nepravdivých, neúplných nebo hrubě zkreslujících údajů, čímž se jednoznačně míní poučení o trestních následcích, tj. o tom, že v případě nikoli řádného splnění zmíněné povinnosti by se dlužník mohl dopustit právě přečinu porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku podle § 227 tr. zákoníku. I proto se předvolání doručuje předvolanému do vlastních rukou, a to nejméně 10 dnů před výslechem, předvolaný je povinen se osobně dostavit k výslechu, jinak může být k němu předveden, před započatím výslechu je třeba vyslýchaného znovu poučit i o trestních následcích (viz zejména § 214 odst. 2 a 3 insolvenčního zákona). O prohlášení o majetku se sepisuje protokol (§ 216 odst. 1 insolvenčního zákona), jehož případnou přílohou může být seznam majetku sepsaný dlužníkem. Přitom tento protokol zahrnuje též obsah poučení poskytnutého insolvenčním soudem podle § 214 insolvenčního zákona a výslovné prohlášení předvolaného o tom, že uvedl jen úplné a pravdivé údaje o majetku dlužníka, přičemž dlužník musí protokol podepsat. Úkony insolvenčního soudu v takovém případě může činit jen soudce (tj. nikoli pomocný administrativní aparát). Přejímá se tak podoba tzv. přísežného výslechu dlužníka či jeho statutárního orgánu z ustanovení § 260a a násl. o. s. ř. (viz níže).

25. Z uvedeného jsou patrné jednoznačné rozdíly mezi seznamem majetku jako přílohy insolvenčního návrhu podle § 104 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona, resp. návrhu na oddlužení podle § 392 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona, a prohlášením o majetku podle § 214 až § 216 insolvenčního zákona. Předně je třeba uvést, že samotný insolvenční zákon zná institut prohlášení o majetku, sám zákonodárce odlišuje i slovním označením „prohlášení o majetku“ a „seznam majetku“ (k vůli zákonodárce ovšem viz níže). Dále je třeba uvést, že aktivita při získání prohlášení o majetku vychází od orgánu veřejné moci, nikoli od soukromé osoby, která podává insolvenční návrh nebo návrh na oddlužení. S tím je spojeno i to, že dlužník (případně jiná osoba) je při předvolání k prohlášení o majetku a následně před započítím výsledku (tedy dokonce dvakrát) poučen o trestních následcích nesplnění výzvy, zatímco v případě podání insolvenčního návrhu či návrhu na oddlužení se mu nedostává takového poučení. O prohlášení o majetku sepisuje insolvenční soud protokol (jde o veřejnou listinu), jehož součástí musí být i obsah podaného poučení, a úkony zde činí soudce. Naproti tomu seznam majetku jako součást insolvenčního návrhu a návrhu na oddlužení sepisuje dlužník sám (popřípadě za pomoci dalších osob) a jde o soukromou listinu. Mezi oběma instituty tak lze nalézt zřejmé a z hlediska uplatnění trestní represe podstatné rozdíly (viz k tomu ještě dále).

26. Na druhé straně je třeba připustit, že i judikatura civilních soudů přiznává seznamu majetku ve smyslu § 104 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona určitou specifičnost a vyšší závažnost, protože nejde jen o pouhé tvrzení obsažené v samotném insolvenčním návrhu nebo v jiném podání adresovaném insolvenčnímu soudu, neboť podle § 104 odst. 4 insolvenčního zákona *in fine* musí obsahovat prohlášení, že je správné a úplné a musí být podepsáno, byť se zde nepožaduje ověření podpisu (na rozdíl od dalších právních úprav prohlášení o majetku v jiných právních předpisech - viz níže a rozhodnutí pod č. [111/2011](#) Sb. rozh. obč.). Pokud by insolvenční návrh neobsahoval takové prohlášení, dlužník by řádně nesplnil svou povinnost předložit seznam majetku (viz též rozhodnutí pod č. [26/2011](#) Sb. rozh. obč.).

27. Současná odborná literatura z oblasti trestněprávní v případě insolvenčního zákona výslovně označuje za prohlášení o majetku ve smyslu § 227 tr. zákoníku zpravidla jen institut uvedený v § 214 až § 216 insolvenčního zákona (zatímco ustanovení § 104 či § 392 insolvenčního zákona pomíjí, resp. se k němu nijak nevyjadřuje) - viz zejména ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 2281 a 2282; JELÍNEK, J. a kol. Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou. 8. vydání. Praha: Leges, 2020, s. 366; ŠČERBA, F. a kol. Trestní zákoník. Komentář. Svazek 2. § 205 až 421. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 1859; ŠÁMAL, P. a kol. Trestní právo hmotné. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 704. Jen výjimečně se za prohlášení o majetku označuje i seznam majetku ve smyslu § 104 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona - viz zejména DRAŠTÍK, A., FREMR, R., DURDÍK, T., RŮŽIČKA, M., SOTOLÁŘ, A. a kol. Trestní zákoník. Komentář. I. díl. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 1460 a násl.

28. Ani v současné odborné literatuře k insolvenčnímu právu se zpravidla neuvádí, že nepodání úplného a pravdivého seznamu majetku jako přílohy insolvenčního návrhu či návrhu na oddlužení by mělo být sankcionováno jako trestný čin podle § 227 tr. zákoníku. Tak např. v jednom komentáři (HÁSOVÁ, J., MORAVEC, T. a kol. Insolvenční zákon. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 370) se zmiňují v rámci trestněprávních konsekvencí podání nepravdivého seznamu majetku dva tzv. úpadkové trestné činy - uvedené v § 222 a § 223 tr. zákoníku, kterých by se nepoctivý navrhovatel mohl dopustit, přičemž o ustanovení § 227 tr. zákoníku se tento komentář nezmiňuje. V jiném velmi podrobném komentáři od téhož nakladatele (SPRINZ, P., JIRMÁSEK, T., ŘEHÁČEK, O., VRBA, M., ZOUBEK, H. a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 250 a násl.) autor Tomáš Jirmásek velmi podrobně rozebírá na několika stranách následky nepředložení řádných příloh (odmítnutí insolvenčního návrhu, odpovědnost za škodu nebo jinou újmu, odmítnutí návrhu na vyhlášení moratoria, na povolení reorganizace a na povolení oddlužení, nepoctivý záměr dlužníka a jeho následky, domněnka platební neschopnosti dlužníka), stejně tak se podrobně věnuje seznamu

majetku, nikde se však nezmiňuje o tom, že by nepředložení řádného seznamu majetku mělo být trestným činem podle § 227 tr. zákoníku (a to ani v pasáži o následcích nepředložení řádného seznamu majetku pod bodem III.3., marginální čísla 42 a 43 na s. 254 uvedeného komentáře, ale ani pod bodem I.2., marginální číslo 7 na s. 250, kde autor poukazuje jen na možnost spáchání trestných činů poškození věřitele podle § 222 tr. zákoníku a porušení povinnosti v insolvenčním řízení podle § 225 tr. zákoníku); takový důsledek neuvádějí ani autoři Petr Sprinz a Petr Chytil v pasáži k § 392 (s. 1020 a násl. posledně citovaného díla), kde přitom výslovně zmiňují i rozhodnutí pod č. [24/2016](#) Sb. rozh. obč. Zmíněné důsledky, tedy že by mělo jít o trestný čin podle § 227 tr. zákoníku, nebude-li podán řádný seznam majetku podle § 104 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona, resp. podle § 392 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona, neuvádí ani další dva komentáře (KOZÁK, J., BROŽ, J., DADAM, A., STANISLAV, A., STRNAD, Z., ZRŮST, L., ŽIŽLAVSKÝ, M. Insolvenční zákon. Komentář. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 353 a násl., resp. s. 1370 a násl.; MARŠÍKOVÁ, J. a kol. Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES č. 1346/2000 a prováděcími předpisy. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 174 a násl., resp. s. 698 a násl.).

29. Vedle metody jazykového výkladu se pak nabízí i užití metody historického výkladu ustanovení § 227 tr. zákoníku, resp. souvisejících ustanovení insolvenčního zákona (§ 104, § 214 až § 216 a § 392 insolvenčního zákona), a jim předcházejících právních úprav. Ani z tohoto pohledu není řešení zcela jednoznačné, byť je třeba uznat, že na základě této metody výkladu není vyloučeno ani řešení zvolené v rozhodnutí pod č. [24/2016](#) Sb. rozh. obč. Na jedné straně, jak již bylo uvedeno, zákonodárce od samého počátku i terminologicky rozlišoval označení „prohlášení o majetku“ v § 214 až § 216 insolvenčního zákona od „seznamu majetku“ v § 104 odst. 1 písm. a) a § 392 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona. Přitom institut prohlášení o majetku byl v době přijetí insolvenčního zákona znám a zákonodárce i podle důvodové zprávy si jej byl dobře vědom. Z důvodové zprávy k insolvenčnímu zákonu totiž vyplývá, že právě ustanoveními § 214 až § 216 insolvenčního zákona má být pro insolvenční řízení „nahrazena“ úprava obsažená v § 260a až § 260k o. s. ř., tedy institutu, který byl pro uvedenou úpravu v insolvenčním zákoně též vzorem a který má jednoznačně povahu „prohlášení o majetku“ ve smyslu § 227 tr. zákoníku. Pro případ porušení této povinnosti se ovšem v důvodové zprávě výslovně nedovolával trestněprávní ochrany. Naproti tomu při zdůvodnění § 104 insolvenčního zákona nijak neodkazoval na obecný institut prohlášení o majetku, resp. na inspirační vzor úpravy obsažené v § 260a a násl. o. s. ř. (jako v případě § 214 až § 216 insolvenčního zákona), ale zase se výslovně dovolával trestněprávní ochrany prostřednictvím tehdejší skutkové podstaty trestného činu poškození věřitele podle § 256 odst. 1 písm. d) tr. zák., kterou se poskytovala ochrana před nesplněním povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku. I v důvodové zprávě se kladl důraz na požadavek, aby dlužník podepsal předložené seznamy a tímto podpisem stvrdil povinné prohlášení o jejich správnosti a úplnosti, což mělo být též důvodem pro možný trestněprávní postih uvedení nepravdivých informací. V případě § 392 insolvenčního zákona nic takového důvodová zpráva neuváděla.

30. K tomu je třeba doplnit, že ustanovení § 256 odst. 1 písm. d) tr. zák. bylo formulováno takto: „Kdo i jen částečně zmaří uspokojení svého věřitele tím, že ... v řízení před soudem odmítne splnit zákonnou povinnost učinit prohlášení o svém majetku nebo o majetku právnické osoby, za kterou je oprávněn jednat, nebo v takovém prohlášení uvede nepravdivé nebo hrubě zkrácené údaje, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo peněžitým trestem.“ Oproti nyní platné právní úpravě obsažené v § 227 tr. zákoníku tak bylo dřívější ustanovení ztlačeno užší, neboť se týkalo jen porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení v řízení před soudem, které se ovšem postihovalo (spolu s dalšími alternativami poškození věřitele) pouze tehdy, pokud došlo k alespoň částečnému zmaření uspokojení vlastního věřitele. Současná právní úprava je obecnější v tom směru, že se již netýká jen prohlášení o majetku v řízení před soudem, ale může jít i o jiné případy prohlášení o majetku (např. v přípravném řízení před státním zástupcem nebo policejním orgánem podle § 7a tr. ř. – viz též dále). Především však je rozdíl v tom, že podle nyní platné právní úpravy jde o tzv.

abstraktně ohrožovací trestný čin, který není podmíněn poruchou a dokonce ani konkrétním ohrožením majetkového práva jiného (jde vlastně o předčasně dokonáný trestný čin, u něhož prostě zákonem popsané jednání postačuje k naplnění skutkové podstaty, výsledek ani v podobě konkrétního ohrožení se nežádá). Změnou právní úpravy tak došlo k výraznému zosřtení trestní represe, což zřejmě odpovídá vůli zákonodárce. Na tu lze usuzovat z velmi stručné důvodové zprávy k § 227 tr. zákoníku: „Nový trestný čin porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku podle § 225 (resp. po přečíslování § 227 - poznámka velkého senátu), který byl dříve nesystémově zařazen do poškozování věřitele, byl při nové úpravě rozšířen na všechna prohlášení o majetku před státními orgány činěná na základě zákonné povinnosti a navíc, pokud jde o formy jednání popsané ve skutkové podstatě, i na vyhýbání se takové zákonné povinnosti, které se v praxi také poměrně často vyskytuje.“ Nejvýraznější změně spočívající v posunu od výsledečného trestného činu k trestnému činu abstraktně ohrožovacímu tak důvodová zpráva nevěnovala pozornost (pomine-li se zmínka o nesystémovém zařazení skutkové podstaty), navíc nebyla ani zcela přesná a v souladu se zákonnou dikcí, neboť zmiňovala poněkud nepřesně „státní orgány“, a nikoli „jiné orgány veřejné moci“ (uvedené pojmy mají různý obsah, tak např. podle důvodové zprávy by nebylo postiženo prohlášení o majetku před soudním exekutorem, zatímco podle dikce § 227 tr. zákoníku je postižitelné - viz k tomu též dále). V naznačeném směru tak ani historický výklad pomocí zjištění vůle zákonodárce příliš nepřispívá k řešení nastíněného problému, a to ani při pohledu hlouběji do historie, kdy byl trestněprávní postih porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku zahrnut do tehdejšího § 256 odst. 1 písm. d) tr. zák. novelizací provedenou zákonem č. 253/1997 Sb. (stručná důvodová zpráva uváděla pouze, že „skutková podstata trestného činu poškozování věřitele se doplňuje tak, aby zahrnovala i jednání spočívající v odmítnutí pachatele splnit zákonnou povinnost učinit před soudem úplné a pravdivé prohlášení o svém majetku“, a že „navazuje na stávající úpravu postupu soudu ve vykonávacím řízení v rámci občanského soudního řízení“). Podle odborné literatury ovšem tato změna přinesla možnost trestního postihu podle § 256 odst. 1 písm. d) tr. zák. i dlužníka, který v návrhu na prohlášení konkursu nebo poté na výzvu soudu, nepodával-li sám návrh, neposkytl seznam svého majetku a závazků (podepsaný a s výslovným prohlášením, že je správný a úplný), jak vyplývalo z ustanovení § 4 odst. 3 a posléze i § 4a odst. 1 písm. b), odst. 2 tehdy platného zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů (viz k tomu např. ŠÁMAL, P., PŮRY, F., RIZMAN, S. Trestní zákon. Komentář. II. díl. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 1551; toho se dovolává i komentář k současnému trestnímu zákoníku DRAŠTÍK, A., FREMR, R., DURDÍK, T., RŮŽIČKA, M., SOTOLÁŘ, A. a kol. Trestní zákoník. Komentář. I. díl. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 1460 a násl.).

31. Uvedené historické expozé lze shrnout tak, že z legislativních změn v oblasti trestněprávní není na základě důvodových zpráv sice zcela jednoznačná vůle zákonodárce, zda má být postihováno prostředky trestního práva i sepsání nepravdivého seznamu majetku podle § 104 a § 392 insolvenčního zákona, nicméně z důvodové zprávy k prvně uvedenému ustanovení je to vcelku patrné. Tento záměr navazuje též na dobovou odbornou literaturu, která i za předchozí právní úpravy zamýšlela takový postih, ovšem při neexistenci nyní platných ustanovení § 214 až § 216 insolvenčního zákona. Zosřtení trestní represe při rekodifikaci trestního práva hmotného na tom nic nezměnilo. Z hlediska historického výkladu se tak názor uvedený v rozhodnutí pod č. [24/2016](#) Sb. rozh. obč. jeví být do jisté míry důvodným.

32. Dále se však nabízí možnost využít komparativní metodu. Institut prohlášení o majetku lze totiž najít i v dalších právních předpisech, s nimiž je možno učinit stručné porovnání sledovaných základních parametrů.

33. Předně lze upozornit na již výše zmíněná ustanovení § 260a a násl. o. s. ř., kde je obsažen institut prohlášení o majetku, který byl do občanského soudního řádu zaveden jeho velkou novelou provedenou zákonem č. 30/2000 Sb., přičemž se zde navazovalo na tzv. vyjevovací přísahu, která

byla upravena v rakouském exekučním řádu (§ 47 až § 49 zákona č. 79/1896 ř. z.; bezprostředně ovšem tato úprava navazovala na jiná ustanovení o činnosti soudu před nařízením výkonu rozhodnutí a bez podrobností se zmiňovala o „prohlášení o svém majetku“ v § 259 o. s. ř. od roku 1992, podobný institut takto výslovně neoznačený byl do roku 1991 obsažen v § 260 o. s. ř.). Institut prohlášení o majetku podle § 260a a násl. o. s. ř. měl podle důvodové zprávy sloužit věřitelům jako prostředek k umožnění výkonu rozhodnutí (byť jeho účinnost bývá zpochybňována). K prohlášení o majetku v tomto případě může dojít jen na základě návrhu věřitele s peněžitou pohledávkou přiznanou vykonatelným rozhodnutím před samotným podáním návrhu na nařízení výkonu takového rozhodnutí. Soud pak předvolává povinného k prohlášení o majetku a předvolání musí podle § 260d odst. 1 o. s. ř. obsahovat mimo jiné vedle účelu výslechu i poučení o následcích, jestliže prohlášení bude odmítnuto nebo jestliže v něm budou uvedeny nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje. Citované ustanovení přitom výslovně odkazuje na trestní předpisy, byť na již neplatnou právní úpravu obsaženou v § 256 odst. 1 písm. d) tr. zák. I v tomto případě se jednak dostává předvolané osobě opětovného poučení před započítáním výslechu – viz § 260e odst. 1 o. s. ř., jednak se pořizuje protokol o prohlášení o majetku (§ 260e odst. 3 o. s. ř.), v němž se uvede i obsah poučení, kterého se dostalo vyslychanému, který pak musí tento protokol podepsat, jednak může činit uvedené úkony jen soudce (§ 260e odst. 4 o. s. ř.). Je tak zřejmé, že tato obecná úprava byla vzorem pro institut prohlášení o majetku upravený v § 214 až § 216 insolvenčního zákona (nikoli však pro pouhé předložení seznamu majetku jako součást insolvenčního návrhu, resp. návrhu na oddlužení), jak ostatně vyplývá z důvodové zprávy k insolvenčnímu zákonu uvedené shora.

34. Je třeba odkázat rovněž na další právní předpis týkající se výkonu rozhodnutí, konkrétně na zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů (dále ve zkratce jen „EŘ“), upravující exekuční řízení. Exekutor je při výkonu exekuční činnosti a při činnostech vykonávaných z pověření soudu nebo státního zástupce úřední osobou ve smyslu § 127 odst. 1 písm. f) tr. zákoníku (dříve veřejným činitelem podle § 89 odst. 9 tr. zák.), a tedy i tzv. jiným orgánem veřejné moci, nikoli však státním orgánem (k postavení exekutora viz § 1 a násl. EŘ a též např. stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 12. 9. 2006, sp. zn. [Pl. ÚS st 23/06](#)). Podle § 50 odst. 2 EŘ může exekutor, považuje-li to za účelné, předvolat povinného a vyzvat ho k dobrovolnému splnění povinnosti, kterou mu ukládá exekuční titul, a k prohlášení o majetku povinného (pozn. redakce: s účinností od 1. 1. 2022 však byla z citovaného ustanovení vypuštěna právě část týkající se prohlášení o majetku povinného). Podle § 50 odst. 3 EŘ je exekutor také oprávněn nahlédnout do soudního spisu o prohlášení o majetku povinného. Podle § 52 odst. 1 EŘ se pro exekuční řízení použijí přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu, tedy pro prohlášení o majetku se přiměřeně užití ustanovení § 260a až § 260h o. s. ř., přičemž úkony, které jsou svěřeny soudci, v tomto řízení podle § 52 odst. 2 EŘ provádí soudní exekutor. I zde tedy platí, že iniciativa vychází od soudního exekutora jako úřední osoby nadané k tomu svěřenou pravomocí [§ 127 odst. 1 písm. f) tr. zákoníku], a povinnému se rovněž dostává dokonce dvojího poučení o případných trestních následcích nevyhovění výzvě, sepisuje se protokol o úkonu jako veřejná listina atd.

35. Dále je možno zmínit též právní úpravu prohlášení o majetku obsaženou v § 180 zákona č. 280/2009 Sb., daňového řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále ve zkratce jen „DŘ“). I v tomto případě vychází aktivita od orgánu veřejné moci (státního orgánu), konkrétně správce daně může vyzvat daňového dlužníka, jehož dluh nebyl a nemohl být uhrazen daňovou exekucí příkázáním pohledávky z účtu u poskytovatele platebních služeb, aby ve stanovené lhůtě, která nesmí být kratší než 15 dnů od doručení výzvy, podal prohlášení o majetku. Ve výzvě musí podle § 180 odst. 1 DŘ správce daně poučit dlužníka o povinnostech spojených s doručením výzvy a o případných následcích spojených s nepodáním prohlášení nebo uvedením nepravdivých anebo hrubě zkreslených údajů, čímž se opět (jednoznačně) míní důsledky v rovině trestněprávní. Výslovně se též uvádí, že ohledně nesplnění této povinnosti není správce daně vázán povinností mlčenlivosti pro účely trestního řízení. Prohlášení o majetku přitom může daňový dlužník učinit více způsoby, o čemž je též poučen

(písemně s ověřeným podpisem, ústně do protokolu, prostřednictvím datové zprávy s uznávaným elektronickým podpisem nebo prostřednictvím datové schránky), tedy způsobem, kterým lze ověřit, že takové prohlášení o majetku skutečně učinil osobně on sám. I v případě prohlášení o majetku v daňovém řízení vychází aktivita od orgánu veřejné moci, který též poskytuje povinné osobě poučení o případných trestních následcích neuposlechnutí takové výzvy.

36. Z daňového práva lze uvést rovněž institut prohlášení o majetku podle § 38zc až § 38ze zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů. I podle uvedených ustanovení vyzývá v zákonem předvídaných případech k podání prohlášení o majetku správce daně (tedy státní orgán jako orgán veřejné moci). Podle § 38zc odst. 3 citovaného zákona přitom poučí poplatníka o povinnostech spojených s oznámením výzvy a o případných následcích spojených s nepodáním prohlášení o majetku nebo uvedením nepravdivých anebo hrubě zkreslených údajů; ohledně nesplnění této povinnosti není správce daně vázán povinností mlčenlivosti pro účely trestního řízení. Prohlášení o majetku podává poplatník ústně do protokolu, písemně s úředně ověřeným podpisem nebo prostřednictvím datové zprávy. I v tomto případě je tedy osoba podávající prohlášení o majetku předem poučena o případných trestních následcích.

37. V neposlední řadě je třeba zmínit institut prohlášení o majetku obsažený v trestněprocesním předpisu, a sice v § 7a tr. ř., do něhož byl novelizací provedenou zákonem č. 55/2017 Sb. za jeho současné modifikace přesunut ze zákona č. 279/2003 Sb., o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Pro účely trestního řízení se u tohoto institutu zvláště upravují s ohledem na princip *nemo tenetur se ipsum accusare* (princip zákazu nucení k sebeobviňování) případy, kdy vyzvaná osoba nemusí vyhovět výzvě k prohlášení o majetku. Jinak i v tomto případě podává označená osoba prohlášení o majetku na výzvu orgánu veřejné moci, konkrétně předsedy senátu a v přípravném řízení státního zástupce nebo policejního orgánu, ve výzvě je třeba upozornit osobu, která má učinit prohlášení o majetku, vedle práva odepřít učinění prohlášení o majetku i na následky nevyhovění této výzvě, čímž se též rozumí poučení o možnosti trestněprávního postižení. I zde se jí tak dostává předem poučení o trestněprávních následcích neoprávněného nevyhovění výzvě, resp. podání nepravdivého či hrubě zkresleného prohlášení (které jinak vyzvaná osoba podává v písemné podobě a v případě nesrovnalostí může být k němu vyslechnuta - viz § 7a odst. 4 tr. ř.).

38. Z podaného komparativního přehledu je patrné, že institut prohlášení o majetku je obsažen ve více právních předpisech, především procesních, v nichž jej zákonodárce standardně takto výslovně označuje, zároveň stanovuje v zásadě podobný procesní postup orgánů veřejné moci, resp. úředních osob vykonávajících státem svěřenou pravomoc, při němž mohou žádat po určitých osobách prohlášení o majetku. Vždy přitom vychází iniciativa od orgánu veřejné moci (státního nebo jiného), resp. úřední osoby, vždy se v rámci výzvy k učinění prohlášení o majetku dostává vyzvané osobě nejméně jednou (mnohdy i vícekrát) poučení o trestních následcích nevyhovění výzvě nebo uvedení nepravdivých údajů. Podává-li se prohlášení o majetku ústně (ať obligatorně, jako např. v civilním soudním řízení, nebo fakultativně, jako např. v daňovém řízení), sepisuje se o takovém prohlášení protokol, tj. veřejná listina. V tom všem se uvedený procesní postup zřetelně odlišuje od prostého sepsání seznamu majetku, podává-li dlužník insolvenční návrh podle § 104 insolvenčního zákona nebo návrh na oddlužení podle § 392 insolvenčního zákona, kdy iniciativa vychází výlučně od něho samého, nedostává se mu předem poučení o trestních následcích podání nepravdivého či hrubě zkresleného seznamu majetku, resp. při jeho nepodání, nadto takový seznam je pouze soukromou listinou, přílohou podání (byť v tomto ohledu by to mohlo být do určité míry srovnatelné s případy prohlášení o majetku, které se podává písemně - např. v daňovém řízení, pak se však zpravidla žádá vyšší standard autentizace podání ověřením podpisu, popřípadě podáním prostřednictvím datové zprávy - viz § 180 odst. 2 DŘ). Kromě toho i samotný insolvenční zákon terminologicky rozlišuje mezi instituty seznamu majetku a prohlášení o majetku.

39. Insolvenční zákon přitom má vlastní účinné sankce uplatňované přímo v insolvenčním řízení pro případ uvedení nepravdivých či hrubě zkreslených údajů o vlastním majetku dlužníka při podání insolvenčního návrhu nebo návrhu na povolení oddlužení, jak ostatně vyplývá i ze samotného rozhodnutí pod č. [24/2016](#) Sb. rozh. obč., které v této rovině ani velký senát trestního kolegia nehodlá zpochybňovat. Ve shodě se shora uvedenou odbornou literaturou je možno zmínit především odmítnutí insolvenčního návrhu, odpovědnost za škodu nebo jinou újmu, odmítnutí návrhu na vyhlášení moratoria, na povolení reorganizace a na povolení oddlužení, možnost učinit závěr o nepoctivém záměru dlužníka s jeho vlastními následky, domněnka platební neschopnosti dlužníka). Velký senát trestního kolegia (ve shodě s jeho senátem č. 5) zaujal odlišný názor od dříve prezentovaného názoru v rozhodnutí pod č. [24/2016](#) Sb. rozh. obč. pouze v tom směru, že uvedení nepravdivých či hrubě zkreslených údajů v seznamu majetku jako příloze insolvenčního návrhu (resp. návrhu na oddlužení) nemůže být trestným činem podle § 227 tr. zákoníku. Rozhodující pro zaujetí zmíněného stanoviska jsou především první dva základní aspekty zdůrazněné shora. Jde o to, že ve všech ostatních srovnatelných případech je osoba, jíž je uložena povinnost učinit úplné a pravdivé prohlášení o majetku, vyzvána k takovému prohlášení orgánem veřejné moci, resp. úřední osobou, přičemž je jí předem poskytnuto poučení o možných trestněprávních důsledcích nevyhovění takové výzvě. Tak tomu ovšem v případě seznamu majetku podle § 104 odst. 1 písm. a) a § 392 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona není (jde přitom o jediný ze všech zmíněných případů, u nichž se zvažuje, že porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku má být trestným činem podle § 227 tr. zákoníku). V tom velký senát trestního kolegia spatřuje nejvýznamnější a zásadní deficit při porovnání jinak srovnatelných institutů podřaditelných pod ustanovení § 227 tr. zákoníku.

40. Vychází-li iniciativa od orgánu veřejné moci, vyjevuje se tím totiž jeho zvláštní zájem na splnění povinnosti učinit věrné, tedy úplné a správné prohlášení o majetku, vyzvaná osoba je pak pod pohrůžkou trestní sankce nucena ke splnění zmíněné povinnosti, a to nejen k tomu, aby byl soupis majetku úplný a správný, ale i k tomu, aby vůbec učinila prohlášení (odmítnutí splnění této povinnosti je pak první a nejzávažnější formou jednání postižitelného podle § 227 tr. zákoníku). Naproti tomu k podání insolvenčního návrhu a návrhu na oddlužení zákonodárce obecně nenutí, nestanovuje obecnou povinnost dlužníka podat tyto návrhy (a tím i předložit seznam majetku jako jejich přílohu). Povinnost dlužníka podat vůči sobě samému insolvenční návrh platí omezeně jen pro právnické osoby a pro fyzické osoby – podnikatele (viz § 98 insolvenčního zákona); důsledkem nepodání takového návrhu, a tedy nesplnění této povinnosti, je především vznik nové povinnosti k náhradě škody (viz § 99 insolvenčního zákona). Samotné nepodání insolvenčního návrhu, ač k tomu byla ze zákona určitá osoba povinna, již od 1. 1. 2008 není sankcionováno prostředky trestního práva, a to na rozdíl od předchozí právní úpravy – viz k tomu § 126 odst. 2 tr. zák., ve znění účinném do 31. 12. 2007. Trestnost postihu nesplnění zákonné povinnosti podat návrh na prohlášení konkursu byla totiž zrušena ještě za působnosti předchozího trestního zákona jeho novelou provedenou zákonem č. 296/2007 Sb. [a to s tímto odůvodněním: „V pojetí nové úpravy úpadkového práva působí zmíněný trestní postih proti tendenci motivovat dlužníka ke včasnému řešení krizové situace především pozitivně. Namísto trestní sankce zavádí nová úprava soukromoprávní sankce majetkové (§ 98 a násl. insolvenčního zákona), jdoucí ku prospěchu věřitelů dlužníka, kteří jsou porušením povinnosti podat návrh zpravidla postiženi nejvíce. Vztahy primárně soukromoprávní povahy, mezi něž vztah dlužníka a věřitele nepochybně patří, je nutné řešit primárně prostředky mimo obor trestního práva, nikoli trestní sankcí.“]. Pokud tedy dlužník (jde-li o fyzickou osobu – nepodnikatele) není vůbec nucen podat insolvenční návrh, resp. návrh na oddlužení, není ani ze zákona nucen předložit seznam majetku. Ten je jen přílohou jeho dobrovolného insolvenčního návrhu (resp. návrhu na oddlužení), přitom sám insolvenční zákon i aplikační praxe počítají s eventualitou (celkem běžnou), že dlužník vůbec nepřipojí tento seznam majetku ke svému návrhu, nebo jej sice připojí, ale neopatří jej podepsaným prohlášením, že je správný a úplný ve smyslu § 104 odst. 4 insolvenčního zákona, což se považuje za nesplnění povinnosti předložit seznam (viz rozhodnutí pod č. [26/2011](#) Sb. rozh. obč.), důsledkem je pak vždy odmítnutí návrhu dlužníka podle § 128 odst. 1 insolvenčního

zákonu, není-li tento nedostatek ve stanovené lhůtě napraven. Pokud by měla platit teze, že uvedení hrubě zkreslených či nepravdivých údajů v seznamu majetku jako přílohy insolvenčního návrhu (resp. návrhu na oddlužení) je postižitelné podle § 227 tr. zákoníku, pak by i úplné nesplnění této povinnosti, resp. nikoli řádné splnění této povinnosti, muselo být též stejným trestným činem, a to v jeho první či druhé alternativě (odmítnutí splnění povinnosti nebo vyhýbání se jí), jinými slovy prakticky vždy, kdy by došlo k odmítnutí insolvenčního návrhu podle § 128 odst. 1 insolvenčního zákona pro nedostatky v seznamu majetku, by podle takového přístupu, s nímž velký senát trestního kolegia nesouhlasí, mělo být zvažováno vyvození trestní odpovědnosti pro přečin podle § 227 tr. zákoníku. To by ovšem bylo zcela proti smyslu a logice úpravy insolvenčního práva, pro dlužníky by vždy byla výhodnější situace vůbec nepodávat insolvenční návrh, tedy zřetelně by se tak popíral záměr zákonodárce při shora zmíněné dekriminalizaci nepodání insolvenčního návrhu.

41. V rámci porovnání jednotlivých institutů je možno také upozornit, že v právním řádu existuje celá řada dalších právních předpisů, v nichž se po různých osobách vyžaduje jistá deklarace vlastního majetku vůči jiným osobám, a to dokonce i vůči orgánům veřejné moci, typicky jako součást či příloha jiného návrhu. Zákonodárce označuje takové povinnosti různě (např. jako osvědčení, oznámení apod.) a je přitom zřejmé, že v těchto případech při nesplnění povinnosti učinit uvedenou deklaraci se nepočítá se sankcionováním prostředky trestního práva, nečiní tak ani odborná literatura, která se soustředí (vyjma zmíněného sporného seznamu majetku jako přílohy insolvenčního návrhu a návrhu na oddlužení) jen na případy výslovně označené jako prohlášení o majetku, jak byly zmíněny shora. Jako jejich protipól tak lze uvést například osvědčení nemajetnosti určité osoby v trestním řízení při žádosti o bezplatné zastoupení či zastoupení za sníženou odměnu (v případě obviněného viz § 33 odst. 2 tr. ř., v případě poškozeného v trestních věcech viz § 51a odst. 1 tr. ř.), podobně musí prokázat majetkové poměry i žadatel o osvobození od soudních poplatků podle § 138 odst. 1 o. s. ř. (na stejné podmínky je mimo jiné vázáno i právo na ustanovení zástupce podle § 30 odst. 1 o. s. ř.), sankcí za nesplnění zmíněných povinností je v takových případech neúspěšnost návrhu. Z dalších předpisů je možno zmínit např. oznámení o majetku, resp. o příjmech a závazcích podle § 10 a § 11 zákona č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů, ve znění pozdějších předpisů, podle nichž veřejný funkcionář ve smyslu § 2 uvedeného zákona je též povinen přesně, úplně a pravdivě oznámit svůj majetek a příjmy a závazky (a to ke dni před zahájením výkonu funkce i periodicky v jejím průběhu), nesplnění této povinnosti je pak pouhým přestupkem – viz § 23 odst. 1 písm. f) citovaného zákona. Povinností k deklaraci o vlastním majetku (např. pro tzv. politicky exponované osoby) vůči povinným osobám (např. finančním institucím) stanovuje rovněž zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů (viz např. jeho § 15 odst. 2), a tento zákon sám řeší důsledky neposkytnutí součinnosti. Takto by bylo možno citovat i další právní předpisy (např. prohlášení dědiců o pozůstalostním majetku podle § 1687 odst. 2 o. z. a § 172 odst. 1 a dalších zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů). Povinnost podat úplný a správný seznam majetku jako přílohu insolvenčního návrhu případně spojeného s návrhem na oddlužení tak lze spíše zařadit do této druhé skupiny jiných povinných deklarací o vlastním majetku (činěných na základě zákona), s nimiž právní řád sice taktéž počítá, avšak neformalizuje je tak, jak to činí u shora popsaných prohlášení o majetku, a rozhodně nepočítá se sankcionováním porušení takové povinnosti prostředky trestního práva.

42. Zmíněný závěr, že nesplnění povinnosti podat úplný a správný seznam majetku jako přílohu insolvenčního návrhu, resp. návrhu na oddlužení, není žádným trestným činem a že plně postačí ochrana plnění této povinnosti prostředky civilněprávními, danými insolvenčním zákonem, je též zcela v souladu s principem subsidiarity trestní represe a použitím trestního práva jako *ultima ratio*, který má mít na zřeteli již zákonodárce a následně ho musí uplatňovat podle § 12 odst. 2 tr. zákoníku i soudy rozhodující v trestních věcech. Jak vyplývá z názorů obsažených v odborné literatuře, ale i v mnoha rozhodnutích Ústavního a Nejvyššího soudu (viz např. nálezy Ústavního soudu ze dne 12. 10.

2006, sp. zn. [I. ÚS 69/06](#), ze dne 10. 2. 2011, sp. zn. [III. ÚS 2523/10](#), nebo ze dne 20. 2. 2014, sp. zn. [III. ÚS 934/13](#)), nesmí docházet k zapovězenému přepínání trestní represe, trestní odpovědnost má být uplatňována jen v případech, kdy jiné prostředky se jeví jako neúčinné či nedostatečné, tedy jako ten nejzazší nástroj pro nápravu závažného bezpráví (princip *ultima ratio*). Obecně uznávaný princip subsidiarity trestní represe vyžaduje, aby prostředky trestního práva byly v právním státě používány jen tam, kde nepostačí ochrana poskytovaná jinými právními odvětvími (právem občanským, obchodním, správním, finančním atd.). Tímto principem se musí řídit především zákonodárce, avšak uplatní se i při použití trestního zákona v praxi orgánů činných v trestním řízení. Je tak možno jej chápat ve dvojitým smyslu. Jednak jako pravidlo limitující intenzitu trestní represe při definování skutkových podstat trestných činů a při stanovení dalších obecných podmínek trestní odpovědnosti. Tímto principem se vyjadřuje myšlenka, že k použití tak přísného prostředku, jakým je trestní právo spojené s razantními zásahy do lidských práv a svobod, se má sáhnout až v nezbytných případech, tj. jen tehdy, jestliže k nápravě důsledků protiprávního jednání a k účinné ochraně společnosti nepostačují jiné, mírnější prostředky, ať již prostředky, jimiž disponují jiná právní odvětví, nebo prostředky mimoprávní. Tyto mimotrestní prostředky mají mít zásadně přednost. Jednak má princip subsidiarity trestní represe své uplatnění také v aplikační praxi orgánů činných v trestním řízení při projednávání jednotlivých trestních věcí jako korektiv zabraňující posouzení konkrétního protiprávního jednání jako trestného činu a vyplývá z ustanovení § 12 odst. 2 tr. zákoníku. Taková potřeba zpravidla nastává tehdy, jestliže se v daném individuálním případě vyskytnou mimořádné skutkové okolnosti, které způsobují, že stupeň trestního bezpráví je extrémně nízký, takže nejsou naplněny definiční znaky trestného činu, někdy je s ohledem na atypické okolnosti nezbytné, aby dolní hranici škodlivosti určil sám orgán činný v trestním řízení, aby tak zabránil očividně nespravedlivému trestnímu postihu.

43. Zmíněné principy musí být zvažovány především v těch případech, kdy i sám zákonodárce považuje určitý typ jednání za méně společensky závažný a škodlivý, což vyjadřuje i relativně nižší trestní sazbou trestu odnětí svobody (v případě § 227 tr. zákoníku v rozpětí 6 měsíců až 3 roků), podobně lze uvažovat i u trestných činů ryze formálních, abstraktně ohrožovacích, jejichž znakem není nějaký právem zapovězený výsledek (účinek). V tomto směru lze odkázat na bohatou odbornou literaturu k danému tématu (např. JELÍNEK, J. a kol. Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. 7. vydání. Praha: Leges, 2019, s. 135 a násl.), jakož i na judikaturu Nejvyššího soudu. Především lze připomenout stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2013, sp. zn. [Tpjn 301/2012](#), publikované pod č. 26/2013 Sb. rozh. tr., zejména pak jeho druhou právní větu, podle níž zásada subsidiarity trestní represe a z ní vyplývající princip použití trestního práva jako *ultima ratio* má význam i interpretační, neboť znaky trestného činu je třeba vykládat tak, aby za trestný čin byl považován jen čin společensky škodlivý. Podle třetí právní věty téhož stanoviska kritérium společenské škodlivosti případu je doplněno principem *ultima ratio*, z něhož vyplývá, že trestní právo má místo pouze tam, kde jiné prostředky z hlediska ochrany práv fyzických a právnických osob jsou nedostatečné, neúčinné nebo nevhodné.

44. To je i případ přečinu porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku podle § 227 tr. zákoníku. Tento trestný čin patří spíše mezi ty méně závažné, tedy bagatelní trestné činy, které i zákonodárce zařadil do kategorie méně závažných trestných činů, tedy přečinů. Jde o specifický majetkový delikt, který je obvykle přiřazován k úpadkovým trestným činům, ač úpadek není jeho znakem, ani jeho zařazení mezi poškozovací trestné činy by však nebylo přesné. Tento přečin má totiž specifickou povahu abstraktně ohrožovacího deliktu, který se v uvedeném ohledu znatelně odlišuje od dřívějšího postihu učinění nepravdivého prohlášení o majetku jako jedné z alternativ trestného činu poškozování věřitele podle § 256 odst. 1 písm. d) tr. zák. V případě této právní úpravy šlo výsledný delikt, jehož základem byl postih poškozovacího jednání, které spočívalo v alespoň částečném zmaření uspokojení vlastního věřitele, muselo tedy vést k nějakému (byť v základní skutkové podstatě nekvantifikovanému) výsledku, který měl podobu poruchy (újmy na majetku

poškozeného věřitele, uspokojení jehož pohledávky bylo zmařeno), přičemž porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku bylo jen jednou z alternativně stanovených forem způsobení takového výsledku. Oproti tomu současná právní úprava obsažená v § 227 tr. zákoníku vychází z prostého postihu porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku jako formálního deliktu, který nemá vzápětí žádný výsledek, jde o pravý omisivní delikt (v podobě odmítnutí splnění povinnosti či vyhýbání se jí) nebo čistě činnostní delikt (v podobě uvedení nepravdivých nebo hrubě zkreslených údajů v takovém prohlášení). I z tohoto úhlu pohledu jde o významné zpřísnění právní úpravy, které nutí i aplikační praxi zvažovat, na jaké případy má adekvátně dopadnout a na které nikoli (třebaže v dřívější době za jiných předpokladů se klamání při sdělování údajů o vlastním majetku postihovalo). Tato myšlenka vychází nejen ze změny ve vymezení objektivní stránky skutkové podstaty zmíněných deliktů, ale též ze související změny jejich objektu, tj. zájmu, který byl, resp. je danými ustanoveními chráněn. Zatímco v případě § 256 odst. 1 písm. d) tr. zák. šlo o ochranu majetkových práv věřitelů, v případě § 227 tr. zákoníku jde primárně o ochranu zájmu na řádné činnosti soudů a jiných orgánů veřejné moci směřující k náležitému zjištění existence majetku a jeho rozsahu pro účely soudního či jiného podobného řízení (a vlastně tím jen zprostředkovaně, sekundárně, jsou chráněny i majetkové zájmy věřitelů). Také problematické vymezení z hlediska objektivní stránky i objektu bylo důvodem zcela nové koncepce postihu porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku při rekonstrukci trestního práva hmotného, jak bylo zmíněno shora. Uvedené zostření trestní represe spočívající především v posunu od výsledného k formálnímu deliktu, od deliktu poruchového k tzv. abstraktně ohrožovacímu, jehož základem je pouhé nesplnění povinnosti, aniž by se žádalo porušení či alespoň konkrétní ohrožení něčích práv (coby účinku na určitém hmotném předmětu útoku), opravňuje též ke kritickému náhledu na vymezení jednotlivých povinností podle mimotrestních předpisů, které lze podřadit pod ustanovení trestního zákoníku. K takové úvaze je třeba přistoupit právě u blanketních nebo odkazovacích skutkových podstat, které musejí být natolik přesné a ve svých důsledcích předvídatelné, aby byly dostatečným vodítkem pro chování svých adresátů (viz přiměřeně nález Ústavního soudu ze dne 12. 10. 2006, sp. zn. [I. ÚS 69/06](#)).

45. Jádro odlišení proto může spočívat právě v pojetí prohlášení o majetku v mimotrestních předpisech. Standardně totiž zákonodárce vyžaduje určitou vyšší závažnost a rozhodnost pachatele spáchat čin, podmiňuje-li trestnost dodržáním zákonného postupu příslušného orgánu veřejné moci, především jde-li o splnění jeho poučovací povinnosti. Proces prohlášení o majetku je tak standardně formalizován, pod ustanovení § 227 tr. zákoníku (vyjma sporného seznamu majetku) lze podřadit jen taková prohlášení o majetku, která zákonodárce takto výslovně označuje v mimotrestních předpisech, která jsou poskytována jen z podnětu orgánu veřejné moci a která mají formalizovaný postup s povinnou poučovací povinností vůči osobě, od níž se žádá takové prohlášení, o trestněprávních důsledcích nesplnění zmíněné povinnosti. V tom všem se však seznam majetku jako příloha insolvenčního návrhu nebo návrhu na oddlužení odlišuje, neboť je podáván z vůle navrhovatele a bez náležitého poučení, jde o soukromý seznam (jakkoliv o něm musí navrhovatel prohlásit, že je úplný a pravdivý a musí jej podepsat). Navíc z hlediska úvahy o subsidiaritě trestní represe a pojetí trestního práva jako *ultima ratio* je třeba doplnit, že i právní odvětví insolvenčního práva nabízí dostatečně účinné nástroje k zamezení takového protiprávního jednání a k jeho nápravě (působí preventivně i restorativně). Tyto konkrétní sankce za neposkytnutí pravdivého a úplného seznamu majetku ve smyslu § 104 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona a § 392 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona jsou uplatnitelné přímo v insolvenčním řízení, popřípadě v samostatných navazujících civilních řízeních (např. o náhradě škody) a jeví se jako dostačující.

46. Z výše uvedených důvodů má velký senát trestního kolegia za to, že nemůže jít o trestný čin podle § 227 tr. zákoníku při porušení povinnosti podat věrný, tedy správný a úplný seznam majetku podle § 104 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona, resp. § 392 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona, protože nejde o srovnatelný institut s případy zákonodárcem výslovně označenými jako „prohlášení o

majetku“, jak byly popsány výše.

VI. Závěrečné shrnutí

47. Ze všech shora uvedených důvodů dospěl velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu k závěru, že odsouzení obviněné M. H. v tomto trestním řízení nemůže obstát. Obviněná se totiž měla účastnit na jednání jiné osoby (obviněné N. V.) spočívajícím v předložení nepravdivého seznamu majetku jako přílohy k návrhu na oddlužení podle § 392 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona, jež však nemohlo naplnit znaky přečinu porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku podle § 227 tr. zákoníku, který v něm byl spatřován. Pokud obviněná N. V. označená jako pachatelka zmíněného trestného činu ho nemohla popsaným jednáním spáchat, nemůže být ani účastenství na takovém trestném činu ve formě pomoci (u obviněné M. H.), ale ani návodu k němu (u obviněného K. A. H.) trestné. To vyplývá z principu akcesority účastenství (v rovině kvalitativní), neboť není-li trestného činu hlavního pachatele, není ani účastenství dalších osob na něm (viz návětí § 24 odst. 1 tr. zákoníku).

48. Proto velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil k dovolání obviněné M. H. v celém rozsahu jak napadené usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 9. 12. 2020, č. j. 12 To 201/2020-530, tak i rozsudek Okresního soudu v Kolíně ze dne 16. 9. 2020, č. j. 4 T 22/2020-494. Učinil tak nejen ohledně obviněné M. H., která jediná podala dovolání, ale za použití § 265k odst. 2 a § 261 tr. ř. též ohledně obviněného K. A. H. Podle stejných ustanovení § 265k odst. 2 a § 261 tr. ř. zrušil také ohledně obviněné N. V. usnesení Okresního soudu v Kolíně ze dne 16. 9. 2020, č. j. 4 T 22/2020-492, které téhož dne nabylo právní moci, o podmíněném zastavení trestního stíhání. Ohledně dvou posledně uvedených obviněných lze uvést, že i jim prospívají důvody, pro které byla zrušena rozhodnutí soudů nižších stupňů z podnětu dovolatelky. Podstatou argumentace totiž bylo, že uvedením nepravdy v seznamu majetku podle § 104 odst. 1 písm. a) a § 392 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona nemůže dojít ke spáchání přečinu porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku podle § 227 tr. zákoníku, což bylo kladeno za vinu obviněné N. V. Zároveň nemůže být trestný ani návod k němu, což bylo kladeno za vinu obviněnému K. A. H. Bylo proto namístě užít tzv. *beneficia cohaesionis* (dobrodiní v souvislosti) a podle § 265k odst. 2 tr. ř. za užití § 261 tr. ř. zrušit i ohledně obviněného K. A. H. v celém rozsahu napadené usnesení odvolacího soudu i jemu předcházející rozsudek soudu prvního stupně, resp. ohledně obviněné N. V. také usnesení o podmíněném zastavení jejího trestního stíhání jako součásti vadného řízení předcházejícího zrušenému napadenému usnesení odvolacího soudu. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. byla zrušena také další rozhodnutí obsahově navazující na zrušená rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu.

49. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. bylo Okresnímu soudu v Kolíně přikázáno, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Nejvyšší soud připomíná, že podle § 265s odst. 1 tr. ř. jsou v dané věci soudy nižších stupňů vázány právním názorem Nejvyššího soudu vysloveným v tomto dovolacím rozhodnutí a jsou také povinny respektovat zákaz *reformationis in peius* ve smyslu § 265s odst. 2 tr. ř. Závazný právní názor zde vyplývá ze shora rozvedeného rozboru a zjednodušeně ho lze shrnout tak, že uvedení nepravdy v seznamu majetku podle § 104 odst. 1 písm. a) a § 392 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona nenaplnňuje znaky přečinu porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku podle § 227 tr. zákoníku.

50. Protože vady napadeného rozhodnutí zjištěné na podkladě důvodně podaného dovolání obviněné nebylo možno odstranit v případném veřejném zasedání dovolacího soudu, rozhodl velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu o tomto dovolání podle § 265r odst. 1 písm. b) tr. ř. v neveřejném zasedání.